

De onbestuurbare robot

Of hoe er inhoud gegeven kan worden aan onafhankelijk actief burgerschap
(geschreven tijdens de deeltijdopleiding SPH bij de Hogeschool van Amsterdam, de HVA)

Inleiding

Om de vraag te kunnen beantwoorden hoe inhoud gegeven kan worden aan actief burgerschap is het noodzakelijk om eerst te beschrijven hoe het bestuurlijk mechanisme invloed heeft op onze samenleving. De titel lijkt niets te maken te hebben met de subtitel, maar om onduidelijkheden veroorzaakt door de ingewikkeldheid van de materie te voorkomen en meenemend dat veel mensen via beelden dingen beter begrijpen, wordt via de vergelijking van het bestuur van onze samenleving met een tentakelvolle robot getracht te laten zien wat de effecten zijn van de achterliggende drijfveren op de samenleving en op het individu.

In dit essay wordt getracht duidelijk te maken dat er maar één filosofie achter welk overheidsbeleid danook de drijvende factor is. Deze filosofie houdt in dat de samenleving alleen dan kan voortbestaan, en dus kan opkomen voor het welbevinden van de individuele mens, als er economische groei is. Dit naast dat financieel kapitaal belangrijker is dan het sociale kapitaal wat mensen bij zich dragen.

Daarna kan er pas worden bekeken of het individu nog zelfstandig verantwoordelijkheid kan nemen voor gemeenschapsbelangen (ook wel actief burgerschap genoemd) binnen de samenleving.

Als dit daarna wordt toegespitst op het cultuurbeleid van de overheid dan moet wel in het achterhoofd gehouden worden dat in de gebruikelijke opinie cultuurbeleid bestaat (nodig is), omdat de overheid vindt dat naast dat iedereen, en dus niet alleen de elite, moet kunnen genieten van kunst, kunst ook een didactische en educatieve waarde heeft. Hierdoor kan de inhoud van kunst gebruikt worden om mensen te verleiden op te komen voor de belangen van de gemeenschap.

Ook moet bij het lezen in het achterhoofd gehouden worden dat via de stimulatie van talentontwikkeling door middel van de amateurkunst in het cultuurbeleid (maar ook via particulier ondernemerschap in de vorm van het geven van cursussen, etc.) het voor iedereen in de samenleving mogelijk is om kennis te maken en deel te nemen (participatie) aan het uitoefenen van kunst. Dit heeft als reden dat veel mensen een uitlaatklep zoeken voor het uiten van hun innerlijke gevoelsleven. Als blijkt dat iemand echt talent heeft is het mogelijk gemaakt via kunstopleidingen dat diegene die erboven uitspringt zijn of haar talent verder kan ontwikkelen.

De robot

Aangezien een mens geen solitair wezen is, maar alleen met anderen kan overleven zijn er gemeenschappen ontstaan waarin de leden een zelfde overlevingsstrategie volgen. Wil de gemeenschap als geheel kunnen overleven dan is er een bepaalde taakverdeling noodzakelijk. Hoe groter de gemeenschap hoe meer de noodzakelijke taken verdeeld worden onder de individuele leden van die gemeenschap. Om deze gemeenschappen goed te kunnen laten functioneren en om veranderingen aan te kunnen zal ieder individu zich verantwoordelijk moeten stellen voor het geheel van de gemeenschap, ook al kan hij of zij zich dat alleen maar uiten op het specifieke taakgebiedje waar hij of zij mee bezig is of toebedeeld heeft gekregen. Voor het vervullen van die taak krijgt een lid de bescherming en de zorg van de gemeenschap terug. Daaruit volgend is een collectiviteitsgevoel tussen alle leden van de gemeenschap en

daaruit voortvloeiend het gevoel van onderlinge solidariteit een onomkoobaar noodzakelijk onderdeel van een gemeenschap.

Door de geschiedenis heen zijn gemeenschappen verbanden met elkaar aangegaan op vlak van voedsel- en goederenproductie. Deze verbanden zijn steeds intenser geworden waardoor er uiteindelijk een zeer complexe totaalgemeenschap ontstaan is, die door de globalisering op dit moment bijna de gehele wereld omvat. Alles op gebied van grondstoffen, voedsel- en goederenproductie, watervoorziening, communicatie, en recreatie is onlosmakelijk met elkaar verbonden geraakt.

Aangezien deze complexe totaalgemeenschap te groot, te ondoorgrondelijk, en te afstandelijk is voelen mensen zich niet echt verbonden met deze grote samenleving.

Metaforisch gezien is deze grote samenleving te vergelijken met een zelfsturende robot. Vroeger waren er robots (de kleinere gemeenschappen) die bestuurd werden door de mensen die leefden in zo'n gemeenschap. Deze robots zijn in eerste instantie op initiatief van de individuele mensen uit die gemeenschappen zelf tentakels gaan ontwikkelen om verbindingen aan te gaan met andere robots (andere gemeenschappen). Er kwamen op een gegeven moment zoveel tentakels en verbindingen dat alle kleinere robots te samen één grotere robot vormden. Het werd zo complex om deze grotere robots te besturen dat in plaats van allerlei kleinere, vanuit de gemeenschappen zelf gecoördineerde kleinere besturingssystemen, er gekozen werd voor één centraal besturingssysteem, van waaruit alle tentakels bestuurd konden worden. Hierdoor werd het mogelijk om nog meer tentakels alle kanten op te laten groeien dan die noodzakelijk waren voor het besturen van de kleinere gemeenschappen.

Deze grotere robots kregen dus steeds meer tentakels en overal waar die tentakels de tentakels van een andere grotere robot raakten werden die tentakels één kabel van waaruit weer nieuwe tentakels groeiden.

Een kabel kan niet van uit twee kanten bestuurd worden dus verplaatste de aan elkaar groeiende robots zelf zonder inmenging van de gemeenschappen het besturingssysteem naar een centraal punt, maar lieten wel kleinere besturingssystemen, die geleid werden door het grote besturingssysteem, daar waar vanuit de grotere kabels kleiner tentakels de individuele mens bereiken.

Uiteindelijk is er één grote besturingsrobot ontstaan, die de hele wereld omvat, alle kleinere gemeenschappen en samenwerkingsverbanden van mensen opslokkend. De individuele mens is allang de macht kwijt over de besturing van deze robot, de robot bestuurt zichzelf. Stond deze robot vroeger in dienst van de mens en werd hij bestuurd door de mens, tegenwoordig heeft deze robot de touwtjes zelf in handen. De robot is een soort god geworden die door heel veel mensen aanbeden wordt.

Net zoals ieder mens voedsel en water nodig heeft als verbrandingsstoffen om de individuele menselijke motor (lichaam en geest) te kunnen laten draaien, heeft deze robot de energie van mensen als brandstof nodig om zichzelf te kunnen onderhouden en door te kunnen gaan met het laten groeien van tentakels.

Dit laatste is ook door de robot zelf niet meer te stoppen, deze groei is hem eigen geworden. De tentakels zijn net de wortels van een boom, elke oneffenheid in een steen wordt gebruikt om ook de steen in te groeien, op het laatst door het dikker worden van de wortel de steen verpulverend waardoor er daar meer wortels kunnen groeien. Net zoals een boom niet stopt met groeien, kan deze robot ook niet stoppen met groeien. Alles wat hem tegenhoudt wordt op den duur verpulverd waardoor er weer verder gegroeid kan worden. Net als bij een boom is dit een automatisme waarbij er geen echt bewustzijn is. En dat is het grote verschil met de individuele mens, wij hebben namelijk wel bewustzijn, en kunnen de loop van de dingen door ons bewustzijn veranderen. Bij de robot zullen alleen door groei en verpulveren dingen

veranderen. Net zoals een boom zich niet bewust is dat door zijn groei en verpulveringen er aardverschuivingen kunnen ontstaan waardoor de boom zelf ten dode gedoemd neerstort, heeft de robot ook geen bewustzijn dat er misschien een soort van veranderingen door hem zelf teweeg worden gebracht die dodelijk zijn voor zijn eigen systeem, daarbij de gehele mensheid meeslepend. Als de mens deze veel-armige robot zijn gang laat gaan dan is de mensheid op den duur ten dode gedoemd!

Het zwakke punt van deze robot is meteen ook het grote verschil tussen mensen en robots. Een robot is door mensen geprogrammeerd, hij kan dan wel zelf de programmering overgenomen hebben, maar een programmering is een afgebakende besturing en geen bewustzijn. Mensen hebben bewustzijn, kunnen denken naast de bestaande kaders. En dat laatste is iets wat deze robot niet kan.

Aangezien de tentakels van de robot tot elk mens reiken en hij de energie van mensen nodig heeft zal hij er alles aandoen om dat buiten de bestaande kaders denken van mensen te beperken. Hiervoor zijn er hele dikke tentakels gecreëerd die er voor dienen om mensen hun genot te laten bevredigen, zodat ze tevreden zijn met de alles omvattende robot en niet verder nadenken. Men kan reizen maken, seks hebben op allerlei manieren, op allerlei manieren uitgaan, luxegoederen kopen, het gevoel hebben dat de hele wereld bereikbaar is (internet, TV, telefoon) etc, met andere woorden als de energie van mensen gericht is op deze gestuurde oppervlakkige bevrediging zullen mensen ook niet meer hun eigenlijke eigen verantwoordelijkheid nemen. Ze zullen zich bewegen binnen de vastgestelde banen en kaders. Er wordt ze een mogelijkheid gegeven om te klagen, maar ze zullen het systeem niet tegenwerken. Het cultuuraanbod is daar dan ook voor een grootdeel op gebaseerd. Mensen worden bijvoorbeeld aan de TV (of film en theater) gekluisterd door een aanbod van een inhoudsloze eenheidsworst, daarnaast wordt het gevoel gegeven dat 'pretparken' (of het nu het centrum van Amsterdam, de resorts in vakantielanden, de sexmogelijkheden in bepaalde landen, etc. of de daadwerkelijke pretparken zijn) op welk recreatief gebied en waar ter wereld dan ook de plek is om het genot op te halen of te ondergaan. De robot beschermt dan ook op soms nauwelijks te volgen manieren zijn genotstromen en de grondstoffen die nodig zijn om dat genot te maken (van prostitutie in Thailand tot de papavervelden in Afghanistan <de Taliban hadden alle papavervelden die nodig zijn om harddrugs te maken laten verbranden in heel Afghanistan, de drugsmarkt die voor 80% hiervan afhankelijk is stortte wereldwijd in, de robot zorgde ervoor dat de USA de Taliban verdrijft, en binnen een jaar was de drugsproductie weer op peil in Afganistan waardoor de drugstromen in de wereld weer hun mensenverdoevende werk konden doen>). De robot stuurt emoties van mensen aan via de berichtgeving en het cultuuraanbod doordat soms gruwelijkheden worden uitgelicht, soms echter ontkend, de robot schroomt zelfs niet om de werkelijkheid te herschrijven en anders te laten zien (zoals hoe bijvoorbeeld de culturele propagandamachine in Hitler Duitsland indoctrinerend gewerkt heeft).

De robot probeert via zijn ontwikkeld subsidiestelsel (de cultuurnota en de kunstenplannen van de steden) alleen maar om het cultuuraanbod onder controle te houden, naast dat tegenkrachten via het cultuuraanbod als problemen die opgelost zouden moeten worden neer gezet worden.

Enige bewustvorming over dat kaders en banen ook anders kunnen zijn wordt door het constant genotsbevredigingsaanbod tenietgedaan. Het doel dat mensen niet bewust zijn van de robot en daar dus niets tegen gaan doen wordt hierdoor bereikt.

Hiermee wordt natuurlijk niet ieder mens gevoed. De robot met zijn tentakels zorgt er ook voor dat degenen die niet alleen maar bezig zijn met genotsbevrediging, maar ook een solidariteitsgevoel hebben dat dit solidariteitsgevoel bevredigd wordt door een enorm

geefstelsysteem d.m.v. bijv. Foster Parents, de Wilde Ganzen, etc. Zelfs een genotsbevrediger als de Postcode Loterij verkoopt zichzelf met het uithangbord solidariteit. Dit allemaal tot doel dat mensen niet zelf wegens gaan zoeken om die solidariteit vorm te geven. Mensen krijgen dan ook maar een beperkt aanbod en beperkte informatie zodat ze zelf niet hoeven na te denken.

Weer anderen wordt het gevoel gegeven dat ze invloed hebben op het systeem. Deze mensen worden gevoed dat ze wel nadenken over dat er andere mogelijkheden zijn. Maar door het gestuurde beperkte aanbod en de gestuurde beperkte informatie wordt bereikt dat deze mensen wel een alternatief leven of denken kunnen opbouwen, maar de groei van de robot niet in de weg staan, zelfs op hun manier die groei bevorderen.

Alles wat denkt dat groei van de tentakels op welk gebied dan ook gestopt moet worden wordt ingekaderd (bijv. Greenpeace) of krijgt al dan niet onder noemer van terrorismebestrijding een repressieapparaat over zich heen (bijv. het dieren-bevrijdingsfront). Er zal door de robot altijd geprobeerd worden deze voor hem gevaarlijke krachten te elimineren. Dit gebeurt door moord, gevangenisstraffen, of isolatie.

De robot heeft er baat bij dat individualisme gestimuleerd wordt. De robot heeft ervoor gezorgd dat werken, wonen en recreëren niet meer in dezelfde leefomgeving plaatsvindt waardoor een mens niet meer deel uit maakt van één gemeenschap, maar van ontkoppelde samenwerkings- en woonverbanden. Als eenling is een mens geen bedreiging voor de robot, maar als mensen groepen vormen en buiten de gebaande paden treden kunnen mensen een bedreiging zijn, vooral als mensen de robot als bedreiging zien en een andere ideologie aanhangen.

Ontmoeting tussen mensen is noodzakelijk voor het welbevinden, maar de robot heeft ervoor gezorgd dat deze ontmoetingen qua tijd eigenlijk te kortdurend zijn, zodat er door werkdruk en het aanbod van genot en recreatie eigenlijk geen echte intensieve ontmoeting tussen mensen plaats kan vinden. De robot heeft baat bij oppervlakkigheid. Hij geeft de mens echter wel het gevoel van dat ontmoeting plaatsvindt door de niet fysieke ontmoeting te stimuleren via internet, telefoon, en e-mail.

Het schrikbeeld wat George Orwell in 1948 schetste in zijn boek 1984 is werkelijkheid geworden: Big Brother (hoewel hij lijfelijk niet bestaat) is overal. Hij bepaalt alles, zelfs zijn tegenkrachten.

Kan de robot vanuit zichzelf nog ombuigen naar een systeem wat ten goede komt aan de mens zelf?

Om de robot weer ten dienste van de mensen te laten functioneren en om hem te laten stoppen met groeien zullen mensen het heft weer in eigen hand moeten gaan nemen. Onafhankelijk en zelfstandig verantwoordelijkheid nemen voor gemeenschapsbelangen kan alleen dan wanneer mensen het totale effect en de werking van de robot gaan overzien zonder te verzanden in allerlei details. Binnen hun eigen leefomgeving kunnen deze mensen dan aan de slag met de details die zij tegenkomen. Men moet weer gaan geloven in de eigen kracht, de eigen eigengereidheid, de eigen inzichten om het goede te kunnen doen wat noodzakelijk is. Deze manier van actief onafhankelijk burgerschap is de enige weg om het gevaar van de robot voor het menselijk zijn te keren.

Wil men weer geloven in actief onafhankelijk burgerschap dan zal via het onderwijssysteem en het cultuuraanbod (de grootste manipulatoren van de robot zelf) duidelijk gemaakt moeten worden welke invloed de robot met zijn tentakels op de gemeenschappen en de individuen

heeft, naast dat het ieders verantwoordelijkheid is om bewust te zijn dat de robot bestaat. Via het onderwijs en het cultuuraanbod kan duidelijk gemaakt worden dat fysieke ontmoetingen in een mensenleven noodzakelijk zijn. Ook kan duidelijk gemaakt worden welke negatieve invloed de robot met al zijn tentakels op een mensenleven, en de mensheid als geheel, heeft en dat het eindresultaat, als de robot niet gestopt wordt, het einde van de mensheid is. Misschien moeten mensen wel weer geleerd worden om elkaar daadwerkelijk te ontmoeten. Als mensen bewust zijn van de gevaren van de robot is ontmoeting erg belangrijk voor de ideevorming, omdat ontmoeting de creativiteit van denken en doen van mensen stimuleert. Dan pas kunnen er strategieën bedacht worden hoe dit monster aan te pakken. Pas als mensen bewust zijn en elkaar echt ontmoeten kan er bedacht worden of de robot tot staan gebracht kan worden door krachten van binnenuit die schijnbaar meewerken met de robot en de robot gaan vervormen, of door geweld, of door eigen gemeenschappen te creëren waar de robot denkt grip op te hebben maar geen echte grip op heeft (de zogenoemde vrijplaatsen).

Een deel van de opvoeding van mensen wordt gestuurd via het cultuuraanbod. Dit vindt deels plaats via de televisie. Negentig procent van het televisieaanbod heeft te maken met een voorspiegeling van een waanwerkelijkheid, waar niemand iets aan heeft, maar waar heel veel mensen wel in geloven. De boodschap van deze programma's is duidelijk, namelijk niet nadenken maar meeleven met een schijnwereld.

Een groot deel van het andere cultuuraanbod is grotendeels afhankelijk van subsidies die gegeven worden door de overheid. Vijfentachtig procent van dit subsidiegeld (zowel bij de centrale overheid als bij de lokale overheden) gaat naar de gevestigde cultuurinstellingen. De meeste van deze gevestigde cultuurinstellingen staan in het teken van bevrediging van genot van mensen (de grote theater-, opera-, dans- en muziekgroepen, musea, de gevestigde podia, etc.) In wezen worden de cultuurinstellingen gestuurd en gebruikt door de robot en bieden een inhoudsloos, soms met een maatschappelijk sausje overgoten programma wat vermaak als enig doel heeft. Van de overige vijftien procent van de door overheidssubsidie gesteunde initiatieven heeft maar een klein deel de intentie om mensen bewust te maken.

Als er gekozen zou worden om het actieve burgerschap onder de bevolking te stimuleren dan zou er gekozen moeten worden voor een aantal subsidievoorwaarden waaraan de grote gevestigde cultuurinstellingen en de kleinere cultuuruitingen aan zouden moeten voldoen. Deze subsidievoorwaarden zouden dan het kader moeten staan van bewustvorming van het hierboven allesomvattende samenlevingssysteem, naast het stimuleren van het eigen denken en het geloof in eigen kracht van mensen. De landelijke cultuurnota en bijvoorbeeld het kunstenplan in Amsterdam zouden dan deze bewustvorming als hoofdkader op moeten leggen aan de cultuurinstellingen.

Bij de cultuurtalentontwikkeling zou niet alleen het specifieke cultuurtalent ontwikkeld moeten worden, maar er zou daarnaast erg veel nadruk gelegd moeten worden op hoe deze maatschappij functioneert, en welke rol het cultuurtalent daarin heeft of zou kunnen hebben. Bot gezegd bij talentontwikkeling gaat het meer dan om het perfectioneren en verder ontwikkelen van een trucje. Als blijkt dat iemand bij de talentontwikkeling een uitgesproken talent is dan zou zo een iemand zich naast het ontwikkelen van zijn/haar talent bewust moeten worden van zijn/haar rol binnen de tentakels van de robot. In wezen heeft een uitvoerend talent opvoedkundige waarde voor zijn publiek en een voorbeeldfunctie, en hij/zij zou zich daarvan bewust moeten zijn. Als de cultuurtalenten zich daarvan bewust zijn kunnen ze hun publiek helpen om te begrijpen dat het actieve onafhankelijke burgerschap te verkiezen is boven het leven van een lui achteroverzittende genotzoekende alles willende consument.

Het cultuurbeleid

Talentontwikkeling in het cultuurbeleid kan inhoud geven aan actief burgerschap als er besloten wordt dat het gehele cultuuraanbod zich zou moeten richten op het stimuleren van actief onafhankelijk burgerschap. Cultuuruitingen zullen dus in zijn geheel in dienst moeten komen te staan van bewustvorming van de mechanismen achter de samenleving. Uitgaande van hoe de robot werkt is dit zeer waarschijnlijk een idee-fixe. Het cultuurbeleid, dus ook de talentontwikkeling binnen het cultuurbeleid, wordt bestuurd door de robot, en deze zal zichzelf nooit gaan tegenwerken.

Hoe wel te komen tot actief burgerschap

Er is echter een andere weg om tot actief burgerschap te komen. Door de toekenning van kunstsubsidies (Ruigoord, OT301) en broedplaatssubsidies blijkt dat er mensen zijn die de taal van de robot zo goed spreken dat de robot ze omarmd heeft, zonder te weten dat binnen de o.a. door deze mensen gecreëerde samenlevingsverbanden (de al genoemde vrijplaatsen) mensen geleerd worden om het leven weer in eigen hand te nemen op basis van collectiviteit en solidariteit. Er is hierdoor in deze gemeenschappen, die onderling verbintenissen hebben, een interne economie en samenwerking ontstaan waar de robot geen grip op heeft. Natuurlijk zijn er lijntjes met de robot, maar die worden gestuurd vanuit het collectief van mensen zelf, en niet vanuit de robot.

Omdat het eigen wereldjes zijn zonder echte diepgaande bemoeienis van buitenaf, is er plek voor culturele experimenten waardoor mensen hun eigen culturele talentontwikkeling op gang brengen, daarmee andere mensen stimulerend hun voorbeeld te volgen. Dit betekent dat dit soort talentontwikkeling essentieel is om actief onafhankelijk burgerschap inhoud te geven. Als het cultuurbeleid de ingezette gang van stimulering van deze 'eigen' plekken weet te door te zetten zal er automatisch meer talentontwikkeling zijn die het actief onafhankelijk burgerschap inhoud geeft.

De weg van eigen gemeenschappen opbouwen die gestoeld zijn op zelfredzaamheid en solidariteit werpt zijn vruchten af in de samenleving. Veel mensen die ooit in zo'n gemeenschap (waar ze hun talenten ontwikkeld hebben) gewoond en gewerkt hebben staan nog steeds kritisch tegenover de voortgang van de samenleving, blijven zichzelf en anderen vragen stellen of het wel goed is wat er gebeurd. De meeste van deze mensen zijn zelf nog steeds actief burger en stimuleren door hun manier van opstellen anderen tot actief onafhankelijk burgerschap. Opvallend is dat veel van deze mensen een creatief beroep hebben waardoor ze de mogelijkheid hebben om hun actief burgerschap vorm te geven.

Hessel Dokkum, 29-10-2007

Gebruikte literatuur en bronnen

In het kader van het cultuurbeleid:

<http://www.agendacultuurbeleid.nl>

<http://www.cultuurnota.nl> (grappig trouwens dat in deze nota de term actief burgerschap niet voorkomt, en de term talentontwikkeling maar twee keer (bij culturele diversiteit en bij de amateurkunst) voorkomt zonder daarbij de inhoud van de term weer te geven.

<http://amsterdam.nl/gemeente/documenten?ActItnIdt=4750> (kunstenplan 2005-2008)

In het kader van actief burgerschap in het onderwijs:

<http://216.239.59.104/search?>

[q=cache:3C_6iXu5_MIJ:www.kpcgroep.nl/assets/Publication/394/Asset/3664/Publicatie%2520downloaden%2520\(pdf\).pdf+actief+burgerschap&hl=nl&ct=clnk&cd=1&gl=nl](http://www.kpcgroep.nl/assets/Publication/394/Asset/3664/Publicatie%2520downloaden%2520(pdf).pdf+actief+burgerschap&hl=nl&ct=clnk&cd=1&gl=nl)

In het kader van de maatschappijstructuur:

Easy City- Interventies in een verscheurde stad ISBN 90-77749-01-2 Uitgegeven door “de Vrije Ruimte” in 2004

Hitler's Secret Weapon: The "Managed" Press and Propaganda Machine of Nazi Germany. Alexander G. Hardy, 1968.

1984 geschreven door George Orwell in 1948

Ik, Robot geschreven door Isaac Asimov in 1950

De generaals geschreven door Per Wahloo 1983

Verder puttend uit veel boeken die ik in het verleden gelezen heb over het fascisme, kapitalisme, communisme en anarchisme, naast boeken over stadsstrijd, de Spaanse burgeroorlog, WO II en I, buurtstrijd, etc. Daarnaast puttend uit films zoals bijvoorbeeld ‘de Matrix’